

PAMIĘCI KS. PROFESORA TADEUSZA ŻEBROWSKIEGO

8 października 2014 r. w szpitalu na Winiarach w Płocku zmarł w wieku 89 lat ks. profesor Tadeusz Żebrowski, zasłużony kapłan diecezji płockiej, znakomity znawca historii Płocka i Mazowsza.

Ks. Żebrowski urodził się 13 września 1925 r. w miejscowości Brodne Wity w parafii Winnica w dekanacie nasielskim. Okres wojny, a następnie okupacji spędził z rodzicami. Jego rodzice należeli do polskich organizacji podziemnych, za co byli prześladowani przez władze komunistyczne. W 1947 roku zdał maturę jako eksternista w Warszawie, a następnie wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku. 7 września 1952 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Następnie został przez biskupa płockiego wysłany na studia historyczne na Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Obronił pracę magisterską o początkach diecezji płockiej na Wydziale Teologicznym w sekcji historii Kościoła. W latach 1954–1956 odbył następne studia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W styczniu 1957 r. został powołany na dyrektora Biblioteki i Archiwum Diecezjalnego. Funkcję dyrektora Biblioteki pełnił ks. T. Żebrowski do 1974 r. Z wielką życzliwością o Jego pracy w Bibliotece pisze ks. Michał Grzybowski, jego następca na tym stanowisku: „Przez cały czas starał się powiększać księgozbiór, zaopatrując go w najbardziej wartościowe dzieła, encyklopedie, wydawnictwa ciągłe, nowości, czasopisma naukowe. Dzięki Niemu księżnica ta należy do liczących się w naszym mieście. Jego dziełem było sukcesywne sprawianie metalowych regałów, które zastępowały dawne, drewniane półki i szafy”¹. Ks. Tadeusz Żebrowski wytrwale też poszukiwał cennych starodruków wywiezionych przez Niemców podczas okupacji niemieckiej.

Ks. Tadeusz Żebrowski pełnił dalej, bo aż do 2000 roku, funkcję dyrektora Archiwum Diecezjalnego. Był bardzo życzliwy dla odwiedzających Archiwum osób duchownych, jak i świeckich przeważnie zajmujących się badaniem przeszłości parafii na położonych na terenie Diecezji Płockiej.

W 1960 r. został przyjęty na członka Towarzystwa Naukowego Płockiego. Wygłaszał referaty związane z historią Płocka i Mazowsza. Kilkakrotnie zabierał głos w dyskusji na corocznych Walnych Zgromadzeniach Sprawozdawczo-Wyborczych Towarzystwa. Prowadził badania

nad dziejami Mazowsza głównie dotyczące okresu średniowiecza i czasów nowożytnych. Opublikował kilka artykułów z tego okresu w „Notatkach Płockich” i w innych czasopiśmiech o charakterze historycznym. W numerze 19 z 1961 r. „Notatek” ks. Żebrowski zajął się sprawą pochodzenia nazwy Płocka. W numerze 20 również 1961 r. zamieścił bardzo ciekawy artykuł dotyczący potopu szwedzkiego na Mazowszu Płockim. Artykuł ma tytuł *Zabójstwo księdza Czapskiego w Skrwilnie w 1658 r.* W 1971 r. opublikował w „Notatkach” artykuł pt. *Rękopis Kazimierza Narbutta z 1771 roku* (m.in. o systemie heliocentrycznym Kopernika) („Notatki Płockie” nr 4/63, s. 18-19). W numerze 3/82 „Notatek” z 1975 r. zamieścił dokładne sprawozdanie z sesji naukowej i ponownego pogrzebu szczątków władców Polski (Władysława Hermana i Bolesława III Krzywoustego).

Opublikował też wiele artykułów w pismach naukowych i regionalnych. W ciekawym wydawnictwie Towarzystwa Naukowego Płockiego

X wieków Płocka z roku 1967 (II wydanie) zamieścił trzy interesujące artykuły: *Z dokumentów płockich, Klęski wojenne i żywiołowe* (współautor), *Zbiory płockie* (archiwa, biblioteki, muzea).

W 1971 r. został członkiem Sekcji Historycznej Towarzystwa Naukowego Płockiego. Był aktywnym jej członkiem. Brał udział w zebraniach, dyskusjach, wygłaszał referaty, a także brał udział w wycieczkach naukowych, m.in. do Goścynina, Kiernozi, Słubic i Sannik.

Ks. Żebrowski opublikował też wiele biografów wybitnych Polaków, w tym Pawła z Gołymina, (w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 25 z 1980 r., s. 382–383), Pawła z Borzewa (współautor), (w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 25/2, 1980, s. 376–377), Michała Prażmowskiego, (w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 28/1, 1983). W numerze 4 „Notatek Płockich” z roku 1981 z roku 1981 zamieścił interesujący artykuł na temat pochodzenia i genealogii rodziny Zielińskich herbu Świnka ze Skępego od początku XVII w. W „Studiach Płockich” (nr 35 z 2007 r., s. 207–228) zaprezentował ciekawy artykuł pt. *Testament ks. Pawła Głogowskiego (1502-1580) – dziekana kapituły katedralnej płockiej*.

W 1976 r. ogłosił drukiem *Zarys dziejów diecezji płockiej*, zaś w 1978 r. był jednym z autorów obszernej pracy – *Diecezja Płocka. Struktura personalno-administracyjna* (Stan z dnia 1 października 1977). Ks. Żebrowski miał w tym wydawnictwie duży udział w opracowaniu historii poszczególnych parafii Diecezji Płockiej.

Ksiądz Tadeusz Żebrowski jest też współautorem kilku monografii miast: *Stolica ksiąg mazowieckich i płockich (1138-1495)*, w: *Dzieje Płocka*, t. I, I wyd. 1973, II 1978, III 2000; *Sierpc w średniowieczu i XVI wieku*, w: *Dzieje Sierpca i ziemi sierpeckiej*, red. M. Chudzyńskiego, Sierpc 2003, s. 83-123 oraz aneksu s. 125–153, 705–757.

Jest też współautorem cennej pracy zbiorowej pod redakcją Aleksandra Gieysztor i Henryka Samsonowicza *Dzieje Mazowsza do 1526 roku*, Warszawa 1994. Wydawnictwo Naukowe PWN. Ks. Żebrowski jest autorem dwóch rozdziałów: *Kościół (X-XIII w.)*, s. 132–159 i *Kościół (XIV - początek XV w.)*, s. 327–361.

W początkach października 2003 r. ks. profesor Tadeusz Żebrowski uczestniczył w sesji naukowej w auli Collegium Maius Uniwersytetu

Jagiellońskiego w Krakowie poświęconej życiu i działalności Biskupa płockiego Andrzeja Noskowskiego (1492–1567) Człowieka Renesansu. Referaty przybliżające osobę Biskupa wygłosili: prof. dr Henryk Samsonowicz, prof., dr hab. Andrzej K. Banach oraz ks. prof. Tadeusz Żebrowski. Warto nadmienić, że w sesji wzięli udział klerycy Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku z ks. Rektorem Ireneuszem Mroczkowskim.

We wspomnianej monografii *Dzieje Sierpca i Ziemi sierpeckiej* ks. Żebrowski po raz pierwszy w literaturze poświęconej temu miastu stwierdził, że nad Sierpnicą stał kiedyś zamek w średniowieczu. W ubiegłym roku przystąpiono do prac archeologicznych w dolinie Sierpicy. O wynikach badań archeologicznych mówiono na sesji w Centrum Kultury i Sztuki w Sierpcu. Problematyka późnośredniowiecznych i wczesnonowożytnych siedzib obronnych na terenie Sierpca w dniu 14 października 2014 roku. W referacie autorstwa Tomasza Olszackiego i dr. Artura Różańskiego – *Sierpc miasto dwóch zamków?* usłyszeliśmy, że w okolicach Sierpicy pod jednym z budynków mieszkalnych „rzeczywiście istniała w XVI w. budowla, którą można określić jako zamek”². Budowla ta była siedzibą znanego rodu Gulczewskich w Sierpcu w XV w.

Prawdziwą sensacją sierpeckiej sesji była wiadomość, iż badania archeologiczne potwierdziły przypuszczenie ks. Tadeusza Żebrowskiego, że pod tzw. Kasztelanką, drewnianym domem datowanym na przełom XVII/XVIII w. znajdował się zapewne drugi zamek: „Okazało się, że fundamenty pod budynkiem są dużo większe i starsze niż byłoby to potrzebne Kasztelance, czyli roboczo odkryte fragmenty można nazwać zamkiem. Wytlumaczeniem dla dwóch zamków w Sierpcu jest fakt, że w XVI w. był on podzielony pomiędzy dwie odnogi rodziny Sierpskich i każda z nich posiadała własną reprezentacyjną budowlę”³.

Tak więc na sierpeckiej sesji naukowej z 14 października 2014 r. wyrażano wielkie uznanie dla osiągnięć naukowych ks. profesora Tadeusza Żebrowskiego. Niestety nie doczekał tej chwili. Zmarł 8 października i został pochowany na cmentarzu parafialnym w Winnicy.

Marian Chudzyński

Przypisy

¹ Ks. Michał Marian Grzybowski, *Mądrość zbudowała ten dom*, Płock 2004, s. 79.

² Red. *Ile zamków było w Sierpcu? Szukali jednego, znaleźli dwa*, „Tygodnik Płocki” 2014, nr 42 z 21 X, s. 13.

³ Tamże.